

Β' ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΝ
ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ ΠΙΕΡΙΑΣ – ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2016

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Χρήστος Π. Πετρέας*

Εμπειρογνώμων – Σύμβουλος Τουριστικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης
Μέλος του Συνοδικού Γραφείου Προσκυνηματικών Περιηγήσεων
της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατόπιν έγκρισης της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Προσκυνηματικών Περιηγήσεων και της αντίστοιχης έγκρισης και ευλογίας της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου, και του εκδοθέντος σχετικού Εγκυκλίου Σημειώματος της 12^{ης} Νοεμβρίου 2014, ο υπογράφων συνέταξε για χρήση του Συνοδικού Γραφείου Προσκυνηματικών Περιηγήσεων, «ειδικό ερωτηματολόγιο», το οποίο απεστάλη στις Ιερές Μητροπόλεις, προκειμένου να συλλεγούν από αυτές στοιχεία περί των σημαντικότερων προσκυνημάτων, των διαθέσιμων στις Ι. Μητροπόλεις, εγκαταστάσεων ξενώνων, συνεδριακών αιθουσών, παραγωγικών εργαστηρίων, βιβλιοθηκών, κλπ., καθώς και πληροφορίες περί των δραστηριοτήτων των Ι. Μητροπόλεων, σχετικώς με την ανάδειξη και προσκυνηματική προβολή των Ι. Μονών, Ι. Προσκυνημάτων, Ι. Ναών και άλλων, θρησκευτικού ενδιαφέροντος, μνημείων και τόπων.

Ο σκοπός της όλης προσπάθειας είναι μέρος της δραστηριότητας του Συνοδικού Γραφείου, όπως θα περιγράψει αύριο ο Πανοσιολογιώτατος Γραμματέας, Αρχιμανδρίτης π. Σπυρίδων Κατραμάδος.

Ο «τουρισμός θρησκευτικών ενδιαφερόντων» (όπως θα μπορούσε να λέγεται) πρωτίστως σχετίζεται με τη θρησκεία, τις ιερές ακολουθίες, τις λατρευτικές παραδόσεις, τις προσκυνηματικές επισκέψεις σε μνημεία και τόπους θρησκευτικού ενδιαφέροντος, περιλαμβάνει τις θρησκευτικές επετειακές εκδηλώσεις, αλλά και τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά, ενώ διεθνώς εντάσσονται επίσης και πιο εξειδικευμένες, όπως θρησκευτικά συνέδρια, ιεραποστολές μετακινήσεις, ευαγγελικές συγκεντρώσεις, «θρησκευτικές» κρουαζιέρες, κ.α. Πολλές από αυτές τις περιπτώσεις δεν έχουν ακόμη αναπτυχθεί στην Ελληνική τουριστική δραστηριότητα, ενώ μπορούν να βοηθήσουν και να υποστηρίξουν την προσκυνηματική επισκεψιμότητα.

Στο αρχικό αίτημα για συλλογή ερωτηματολογίων ανταποκρίθηκαν 28 Ι. Μητροπόλεις και στο δεύτερο πρόσφατο αίτημα (του μηνός Οκτωβρίου 2016), ανταποκρίθηκαν άλλες 17, ήτοι συνολικώς 43 άρα το 52,4% του συνόλου των 82 Ι. Μητροπόλεων της Εκκλησίας της Ελλάδος. Εξ' αυτών, τρεις (3) Ι. Μητροπόλεις δήλωσαν ότι δεν υπάρχουν εντός των ορίων τους προσκυνήματα ή μοναστηριακοί ξενώνες. Δεν απεστάλησαν ερωτηματολόγια, στις Ι. Μητροπόλεις Κρήτης και Δωδεκανήσου, λόγω μη άμεσης αρμοδιότητας του Συνοδικού Γραφείου, ως αναφερόμενες στο Οικουμενικόν Πατριαρχείον.

Είμαστε ιδιαίτερα ευγνώμονες στους Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτες που ευλόγησαν την συμπλήρωση του Ερωτηματολογίου και ιδιαιτέρως στους κληρικούς που επωμίσθησαν την ευθύνη και την εργασία των απαντήσεων και παροχής των σχετικών αιτουμένων στοιχείων.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ - ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Το Ερωτηματολόγιο διαμορφώθηκε σε 5 ενότητες, με συνολικώς δέκα ερωτήσεις, ζητούμενης πληροφόρησης, που περιγράφονται ακολούθως με ενδεικτικά στατιστικά στοιχεία:

1η Ενότητα: Σημαντικότερα Ιερά Προσκυνημάτα και Θρησκευτικά Μνημεία

Η πληροφόρηση αναφέρεται στον προσδιορισμό, από πλευράς των Ι. Μητροπόλεων, των σημαντικότερων Ι. Προσκυνημάτων, Ι. Μονών, Ι. Ναών και Ι. Μνημείων, προκειμένου να δημιουργηθεί ένας συνολικός κατάλογος, που σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς μπορεί να αποτελέσει και πληροφοριακή βάση δεδομένων τουριστικού ενδιαφέροντος και για την προβολή του μέσω των δραστηριοτήτων των αρμοδίων εθνικών και τοπικών φορέων (Υπουργείο Τουρισμού, Αυτοδιοικητικές Περιφέρειες, Δημοτικές Αρχές, κλπ.).

Επισημαίνεται ότι όσον αφορά στις περιοχές επισκέψεων – προσκυνηματικών περιηγήσεων, που συνδυάζουν τουριστική αναγνωρισιμότητα και θρησκευτικά μνημεία, παρατηρούμε ότι περιοχές που επιλέγονται από τα Τουριστικά Γραφεία (προηγούμενη Έρευνα) – άρα ζητούνται από τους επισκέπτες - σε ποσοστό >80% είναι η Αθήνα και Θεσσαλονίκη, που είναι συγχρόνως γνωστοί τουριστικοί προορισμοί, άλλωστε και στις δύο πόλεις υπάρχουν σημαντικά προσκυνήματα, όπως ο Άγιος Δημήτριος στην Θεσσαλονίκη και ο Άγιος Εφραίμ στην Νέα Μάκρη, Αττικής.

Με επιλογή σε ποσοστό >70% περιλαμβάνονται τα Μετέωρα, η Κέρκυρα, η Τήνος και η Ρόδος, η πρώτη λόγω του ειδικού θρησκευτικού –πολιτιστικού – φυσικού αξιοθέατου, οι επόμενες δύο περιοχές λόγω της θρησκευτικής σημαντικότητας, η τελευταία κυρίως λόγω του τουρισμού, γιατί τα θρησκευτικά μνημεία στην Ρόδο τελευταίως μόνο έχουν αρχίσει να αναδεικνύονται. Επιλογή σε ποσοστό >60% είναι η Ζάκυνθος και η Πάτμος, γνωστά προσκυνήματα, και η Χαλκιδική που συνδυάζεται ως τουριστικός προορισμός, με τα μοναδικά θρησκευτικά μνημεία της Μοναστικής Πολιτείας του Αγίου Όρους.

2^η Ενότητα: Προσκυνηματικές Δραστηριότητες και εξυπηρέτηση προσκυνηματικών ομάδων

Αφορά τις δυνατότητες και λατρευτικές εξυπηρετήσεις που παρέχονται στις προσκυνηματικές ομάδες, όπως τέλεσης ακολουθιών και μυστηρίων, και διαμονής των προσκυνητών σε μοναστηριακούς ξενώνες. Από τα δηλωθέντα στοιχεία στο 45% των Ι. Μητροπόλεων παρέχεται η δυνατότητα τέλεσης ακολουθιών ενώ οι πιο συχνές εξυπηρετήσεις είναι οι παρακλήσεις σε ιερές εικόνες και λείψανα αγίων, και οι βαπτίσεις (και για Έλληνες αλλά και αλλοδαπούς ορθοδόξους προσκυνητές).

Το 60% των Ι. Μητροπόλεων αναφέρουν ότι διατίθενται Μοναστηριακοί ξενώνες και κατόπιν συνεννόησης δύναται να παρασχεθεί ολιγοήμερη διαμονή προσκυνητών. Στις περισσότερες Ι. Μονές αναφέρεται και η δυνατότητα ημερήσιας εξυπηρέτησης 'κέραςμα' στις εγκαταστάσεις.

Για την πληρέστερη αντίληψη της ιερότητας των προσκυνημάτων και της γνωριμίας με το Ι. Προσκύνημα, πληροφορούμαστε ότι στο 35% λειτουργεί Μουσειακός χώρος ή Μουσειακή Έκθεση Ι. Κειμηλίων κλπ., και στο 30% των Ι. Μητροπόλεων υπάρχει Πνευματικό Κέντρο ή Συνεδριακή αίθουσα, στο 37,5% υπάρχει οργανωμένη Βιβλιοθήκη.

3^η Ενότητα: Παραγωγή και διαθεσιμότητα μοναστηριακών και εκκλησιαστικών προϊόντων

Σημαντικό στοιχείο των μοναστικών διακονημάτων είναι η ενασχόληση με την παραγωγή διαφόρων προϊόντων που μπορούν να ενισχύσουν οικονομικώς τα έσοδα των Ι. Μονών. Σε μερικές περιπτώσεις τα προϊόντα αυτά είναι ιδιαίτερης ποιότητας, γνωστά και πωλούνται όχι μόνο σε εκθετήριο Ι. Μονών αλλά και στο γενικότερο εμπόριο.

Υπάρχουν στοιχεία για διάφορες 'παραγωγικές' δραστηριότητες, από τις οποίες οι πιο συνήθεις είναι:

- Κηροπλαστική, αναφερόμενη ως δραστηριότητα στο 27,5% των Ι. Μητροπόλεων
- Διάφορα διατροφικά προϊόντα, μεταξύ των οποίων γαλακτοκομικά και τυροκομικά, και αμυλώδη (τραχανάς, χυλοπίττες, κλπ.) που δηλώνονται στο 37,5% των Ι. Μητροπόλεων
- Παραγωγή εκκλησιαστικών προϊόντων, όπως θυμίαμα, ιερά άμφια, προϊόντα ιεροραπτικής, που δηλώνονται στο 35% των Ι. Μητροπόλεων
- Άλλα είδη και προϊόντα θρησκευτικού ενδιαφέροντος, με συχνότερη την αναφορά συντηρήσεων ιερών εικόνων, ζωγραφικής και κατασκευής ι. εικόνων, καθώς και, κατά περίπτωση, σκευών, κλπ. στα οποία υπάρχουν δραστηριότητες σε 32,5% των Ι. Μητροπόλεων.

Είναι πολύ σημαντική η ανάδειξη των Ι. Μητροπόλεων και Ι. Μονών που διαθέτουν μονάδες παραγωγής για τέτοια προϊόντα γιατί εκτός από την διακονία, το οικονομικό όφελος συμβάλει σημαντικά.

Επίσης από «τουριστικής πλευράς» υπάρχει η δυνατότητα να ενταχθούν στα μενού των καταλυμάτων (πρωινό κλπ.) και στις επιχειρήσεις εστίασης τα διατροφικά προϊόντα προκειμένου να δημιουργήσουν ερεθίσματα για την επίσκεψη στις Ιερές Μονές.

4^η Ενότητα: Διαθέσιμο και παρεχόμενο πληροφοριακό υλικό

Σημαντικής σημασίας είναι η παρεχόμενη πληροφόρηση προς τους προσκυνητές, και αντιστοίχως η διαθεσιμότητα έντυπου και άλλου προωθητικού υλικού, που επιτρέπει στον Συνοδικό Γραφείο να προβάλλει τα Ι. Προσκυνήματα, Ι. Μονές και άλλα θρησκευτικά μνημεία.

Αν και 77,5% των Ι. Μητροπόλεων δηλώνουν ότι έχουν τέτοιο - κυρίως έντυπο αλλά και σε ορισμένες περιπτώσεις και οπτικοακουστικό υλικό δηλαδή CD – δυστυχώς είναι στην πλειοψηφία τους «οδηγοί» Ι. Μονών ή Εκκλησιών, και όχι υλικό στοχευμένο στην ενημέρωση των δυνητικών προσκυνητών.

Ως προς την διαδικτυακή παρουσίαση, μόνο το 57,5% των Ι. Μητροπόλεων δηλώνει ότι έχει (και συντηρεί) ιστοσελίδες, αλλά η προσωπική εκτίμηση του υπογράφοντος είναι ότι δεν έχουν δηλωθεί επαρκώς τα στοιχεία αυτά, γιατί η προσωπική μου εμπειρία από πολλές Ι. Μητροπόλεις είναι ότι οι περιγραφές των υπό την αρμοδιότητά τους μνημείων είναι ιδιαίτερα πλήρεις, με αρκετό φωτογραφικό υλικό, αν και δεν έχουν προβλέψει κατάλληλο υλικό προς «downloading» λήψη από τους «διαδικτυακούς προσκυνητές».

5^η Ενότητα: Συνεργασίες και συμμετοχή σε χρηματοδοτικά προγράμματα

Στην ενότητα αυτή αναζητήθηκαν στοιχεία περί συνεργασιών των Ι. Μητροπόλεων με διάφορες αρχές ή φορείς προς ανάπτυξη ή ανάδειξη των Ι. Προσκυνημάτων. Μόλις το 15% - μικρός αριθμός - δήλωσαν τέτοιες συνεργασίες, οι περισσότερες των οποίων είναι είτε για την αποκατάσταση ή ανακαίνιση ή επισκευές μνημείων.

Ακόμη μικρότερος στο 15% είναι ο αριθμός των Ι. Μητροπόλεων που έχουν ενταχθεί σε χρηματοδοτικά εργαλεία και προγράμματα, το μεγαλύτερο πλήθος των οποίων είναι για την ψηφιακή απεικόνιση κειμηλίων ή ι. εικόνων, ή μουσειακών εκθεμάτων.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ως προς το σύνολο των προσκυνητών, δηλώνονται ~ 1.400.000 Έλληνες και ~ 500.000 Αλλοδαποί, αλλά αυτά τα στοιχεία αφορούν για τους Έλληνες, μόνον το 69,7% των Ι. Μητροπόλεων και το 62,8 % για τους αλλοδαπούς.

Δεδομένου ότι δεν έχουν ακόμη ανταποκριθεί Ι. Μητροπόλεις με σημαντικά και γνωστά προσκυνήματα, και ορισμένες σε δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς, και άλλες, αλλά και δεν έχουν συμπληρωθεί στοιχεία αριθμού προσκυνητών και σε αρκετές από τις Ι. Μητροπόλεις που απάντησαν, πιστεύουμε ότι δεν απογράφεται τουλάχιστον άλλος τόσος αριθμός προσκυνητών, Ελλήνων και αλλοδαπών, που επισκέπτονται τα προσκυνήματα αυτά.

Επίσης, επειδή, όπως εξηγήθηκε, δεν περιλαμβάνονται οι προσκυνητές των εκτός Εκκλησίας της Ελλάδος Ι. Μητροπόλεων (Κρήτης και Δωδεκανήσου) και της Μοναστικής Κοινότητας του Αγίου Όρους, είναι προφανές ότι το σύνολο των προσκυνητών – επισκεπτών, εκτιμούμε, ότι στην Ελλάδα, μάλλον υπερβαίνει συνολικώς τα 5.000.000, αλλά άνευ τεκμηριωμένων στοιχείων.

Το Συνοδικό Γραφείο, σε προηγούμενο έτος, είχε, επίσης με την επιστημονική ευθύνη του υπογράφοντος, διενεργήσει Έρευνα Δραστηριοτήτων των Εν Ελλάδι Τουριστικών Γραφείων, με αντίστοιχη σύνταξη και διανομή σε τουριστικά γραφεία, Ερωτηματολογίου περί των Δραστηριοτήτων των Τουριστικών Γραφείων. Μερικά από τα αποτελέσματα της Έρευνας αυτής συνδυάζονται με τα αποτελέσματα της παρούσας. Είναι ενδιαφέρον να αναφέρουμε ότι τα πλέον ζητούμενα προσκυνήματα είναι αφενός στις δύο μεγάλες πόλεις Αθήνα και Θεσσαλονίκη – που δικαιολογούνται γιατί είναι και «κέντρα εισόδου των αλλοδαπών επισκεπτών – τουριστών – προσκυνητών».

Τα ειδικότερα αποτελέσματα της τότε έρευνας παρουσιάστηκαν και στην Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος, και στη συνέχεια στην Ειδική Ημερίδα των Εκπροσώπων των Ιερών Μητροπόλεων τον Δεκέμβριο 2013.

Ακόμη και ήδη γνωστά πανορθοδοξα, στον Ελληνικό ή και γενικότερα Χριστιανικό κόσμο, προσκυνήματα, μπορούν να αναδειχθούν έτι περισσότερο και να βοηθήσει η ανάδειξη αυτή την μεγαλύτερη αποδοτικότητα στην τοπική κοινωνία των προσκυνημάτων αυτών. Άλλωστε είναι πλέον τεκμηριωμένο ότι η κατά κεφαλήν τουριστική δαπάνη μειούται συνεχώς κάθε χρόνο, και από περίπου 700 Ευρώ που ήταν το 2008-2009 έχει πέσει σε περίπου 560 Ευρώ το 2016. Εάν η επίσκεψη σε θρησκευτικά μνημεία ή προσκυνήματα μπορεί να αυξήσει την διαμονή έστω και για μία πρόσθετη νύκτα, είναι σημαντική συνεισφορά στην οικονομία της περιοχής των προσκυνημάτων. Γνωρίζουμε, για παράδειγμα, ότι στα Μετέωρα που υποδέχονται περισσότερους από 1.000.000 επισκέπτες, μόνο περίπου το 1/3 διανυκτερεύει στην περιοχή, (περίπου 300.000 διανυκτερεύσεις) άρα μία πρόσθετη διαμονή μιάς νύκτας, θα επέφερε σημαντικό οικονομικό όφελος στις τοπικές επιχειρήσεις.

Δυστυχώς, όπως αναφέρθηκε, δεν έχουν ληφθεί στοιχεία από αρκετές ακόμη Ι. Μητροπόλεις, που έχουν στην περιοχή γεωγραφικής τους αρμοδιότητας, σημαντικά προσκυνήματα.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ

Η αναλυτική περιγραφή των στοιχείων των διαφόρων προσκυνημάτων εξέρχεται του διαθέσιμου χρόνου της παρουσίασης.

Όμως είναι ενδιαφέρον να ενημερώσουμε το σεβαστό ακροατήριο συνοπτικώς επί ορισμένων διαπιστώσεων, με την επιφύλαξη και ενδελεχώτερης μελέτης κατά περίπτωση Ι. Μητροπόλεων, των στοιχείων που έχουν αποσταλεί.

- Οι κύριες κατηγορίες των αναφερθέντων δραστηριοτήτων, είναι οι εξής:

- i. Εκτέλεση Ιερών Ακολουθιών
- ii. Διαθεσιμότητα εγκαταστάσεων φιλοξενίας προσκυνητών
- iii. Παραγωγή «μοναστηριακών» προϊόντων
- iv. Φιλοξενίες εκπροσώπων ΜΜΕ και τουριστικών επαγγελματιών
- v. Διαθεσιμότητα προωθητικού υλικού
- vi. Συνεργασίες και συμμετοχές σε χρηματοδοτικά προγράμματα

Θα ήθελα να αναφερθώ σε μερικά συγκεκριμένα σημεία που αφορούν κυρίως την τουριστική δραστηριότητα.

Φιλοξενία – υποδοχή δημοσιογράφων, τουριστικών πρακτόρων

Μόνο στις περιπτώσεις ιδιαίτερα γνωστών προσκυνημάτων, ή αναδεδειγμένων περιοχών αναφέρονται φιλοξενίες – ξεναγήσεις δημοσιογράφων και τουριστικών πρακτόρων – επαγγελματιών, και αυτή είναι μία δραστηριότητα που πρέπει να αναπτυχθεί, για να γίνουν γνωστά και άλλα προσκυνήματα και για να ενταχθούν κατά περίπτωση σε εκδρομές που διοργανώνουν τουριστικά γραφεία.

Επισημαίνεται ότι το Συνοδικό Γραφείο έχει οργανώσει και ειδικές επισκέψεις αντιπροσωπειών υψηλού επιπέδου, από ομόδοξες εκκλησίες, για να προβληθούν στις περιοχές τους τα κατά περίπτωση επισκεπτόμενα προσκυνήματα.

Περί προωθητικού υλικού

Το υπάρχον υλικό διαφέρει σημαντικώς μεταξύ των διαφόρων Ι. Μητροπόλεων τόσο σε είδος, πλήθος και γλωσσική επάρκεια.

Έχοντας αντίληψη του προωθητικού υλικού που κατά περίπτωση έχει αποσταλεί από Ι. Μητροπόλεις για να χρησιμοποιηθεί στις δράσεις του Συνοδικού Γραφείου, όπως σε τουριστικές εκθέσεις, ας μου επιτραπεί να επισημάνω την χρησιμότητα, ολιγοσέλιδου εντύπου βασικών πληροφοριακών στοιχείων των προσκυνημάτων, είτε επιπροσθέτως στις περιπτώσεις όπου ήδη υπάρχει λεπτομερής οδηγός, είτε εφόσον δεν υπάρχει ακόμη λεπτομερέστερο υλικό. Η εμπειρία μας ως προς την αναγκαία ή ενδεικνυόμενη πληροφόρηση των δυνητικών επισκεπτών –προσκυνητών, είναι ότι στην «πρώτη γνωριμία» μία συνοπτική περιγραφή είναι τις περισσότερες φορές επαρκής (και βεβαίως μικρότερου οικονομικού κόστους) και μπορεί να διατίθεται σε μεγάλες ποσότητες. Αντιθέτως οι λεπτομερέστεροι οδηγοί –εκδόσεις των Ι. Μητροπόλεων μπορούν να διατίθενται επιλεκτικώς, στους ιδιαίτερα ενδιαφερόμενους, ή και στους επαγγελματίες του τουρισμού που ασχολούνται περισσότερο με τις προσκυνηματικές περιηγήσεις.

Παρά το ότι η επισήμανση διαθεσιμότητας διαδικτυακής πληροφόρησης εμφανίζεται πολύ χαμηλή στις απαντήσεις του Ερωτηματολογίου, προσωπική διερεύνηση του υπογράφοντος διαπιστώνει ευσυνείδητη και χρήσιμη πληροφόρηση στις ιστοσελίδες των Ι. Μητροπόλεων, τουλάχιστον ως προς στοιχεία της ιστορίας των μνημείων, των τοπικών αγίων, και ορισμένων σημαντικών χαρακτηριστικών των κτισμάτων και τόπων. Οι ιστοσελίδες μερικών Ι. Μητροπόλεων είναι εντυπωσιακά παραδείγματα μελετημένης και ενδιαφέρουσας – ακόμη και με τοπικά στοιχεία – παρουσίασης των προσκυνημάτων και ιερών μνημείων και με αρκετό φωτογραφικό υλικό.

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει ως προς την μη παροχή αρκετών πληροφοριών προς τους μη γνώστες της περιοχής επισκέπτες, και ίσως αυτό μπορεί τοπικά να αντιμετωπισθεί σε συνδυασμό με τις πληροφορίες που παρέχονται σε «τουριστικού ενδιαφέροντος» ιστοσελίδες.

Επί της ουσίας, οι παρεχόμενες πληροφορίες επί των άλλων, πλην των προσκυνημάτων, θεμάτων, στις περισσότερες περιπτώσεις είναι ολίγες ή δεν υπάρχουν, πλην μερικών εξαιρέσεων. Αντί να συμπληρωθούν, θα μπορούσε να υπάρξει σύνδεση ή αναφορά στην πληροφόρηση που παρέχεται από τους αυτοδιοικητικούς και τουριστικούς επαγγελματικούς φορείς.

Ως προς το σημείο αυτό θα χρειαστεί και θα προτείνουμε στην Επιτροπή Προσκυνηματικών Περιηγήσεων, να γίνει επαφή με τις Ι. Μητροπόλεις, ιδίως αυτές που έχουν μεγαλύτερη ήδη επισκεψιμότητα, προκειμένου, όπου χρειάζεται να εξειδικευθεί ή συμπληρωθεί το διαθέσιμο υλικό.

Άλλωστε, όπως θα αναφερθεί στην αυριανή εισήγηση του Πανοσιολογιωτάτου Γραμματέως του Γραφείου, χρειάζεται υλικό για τις περιπτώσεις που εκπροσωπείται η Εκκλησία σε διεθνείς τουριστικές εκθέσεις.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Με το δεδομένο ότι το Συνοδικό Γραφείο έχει στενή συνεργασία και με τους θεσμικούς φορείς όπως το Υπουργείο Τουρισμού, η Ομοσπονδία των Συνδέσμων Τουριστικών και Ταξιδιωτικών Πρακτόρων, το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο, κλπ. και με την συνεργασία αυτή προσπαθεί να αναδείξει μέσω διαφόρων δράσεων, τους τόπους και συγκεκριμένα κατά περίπτωση προσκυνήματα και θρησκευτικού ενδιαφέροντος μνημεία, Ιερές Μονές, Εκκλησίες, κλπ. είναι σημαντικό να έχει κατά το δυνατόν πληρέστερη ενημέρωση ως προς τους υπάρχοντες πόρους και πόλους έλξης προσκυνητών και επισκεπτών.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΕΤΡΕΑΣ

Νοέμβριος 2016

Ο Χρήστος Πετρέας επαγγελματικά ασχολείται με θέματα επιχειρηματικής, τουριστικής και περιφερειακής ανάπτυξης και μάρκετινγκ, με υπέρ 25-ετή εμπειρία στην Ελλάδα και σε ξένες χώρες (Βαλκάνια, Ευρώπη, ΗΠΑ, Αφρική, Μεσόγειο), σε κυβερνητικούς, αυτοδιοικητικούς, επαγγελματικούς φορείς και επιχειρήσεις. Έχει κάνει πανεπιστημιακές σπουδές στις ΗΠΑ, έχει ζήσει και εργαστεί επί 20 χρόνια στις ΗΠΑ και στην Μεγάλη Βρετανία. Έχει ακαδημαϊκή και διδακτική εμπειρία και δραστηριότητα (>25 ακαδημαϊκά εξάμηνα), έχει συνεργαστεί στην εκπόνηση περισσότερων από 120 έργων και μελετών, κυρίως σε θέματα στρατηγικού σχεδιασμού και ανάπτυξης, τουρισμού, ειδικών μορφών και ανάπτυξης μικρομεσαίων επιχειρήσεων, σε διάφορες χώρες. Έχει διατελέσει και εργάζεται ως επιστημονικός / τουριστικός / εκπαιδευτικός σύμβουλος σε υπουργεία, φορείς δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, δήμους και επιχειρήσεις, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

